

Gótika – kiállítás Pozsonyban

Beszélgetés Dušan Burannal, a Szlovák Nemzeti Galéria munkatársával

Szt. Erzsébet segít az ispotály betegein
Szt. Erzsébet-dóm főoltára, Kassa

Keresztelő Szent János feje,
Tajó, XV. század

– Ha valaki mostanában Pozsonyban ellátogat a Szlovák Nemzeti Galériába, nem mindennapi élményben lehet része: a gótikus művészet remekeinek imponálóan gazdag kiállítása fogadja. Mit érdemes tudnunk ennek a nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő tárlatnak a létrejöttéről? S hogyan sikerült ezt a sok-sok szemet gyönyörködtető alkotást egybegyűjteni?

– A kiállítás abba a nagyarányú sorozatba illeszkedik, amelyet a Szlovák Nemzeti Galéria *A szlovákiai képzőművészet története* címmel indított. Az 1998. évben a barokk kort, 2000-ben a XX. századot idéztük fel, a gótikát bemutató tárlat tehát a harmadik a sorban. Az itt látható művek elsősorban szlovákiai közgyűjteményekből származnak, de a tárlat gazdag anyagához az egyházi intézmények is jelentősen hozzájárultak. Nem egy fontos alkotást pedig külföldi múzeumoktól kértünk kölcsön, így magyarországiaktól is, főleg az esztergomi Keresztény Múzeumtól és a Magyar Nemzeti Galériától.

– Miben látja a gótika művészetének jelentőségét az itteni népek kulturális fejlődésének szempontjából? S minek köszönhető a kiállítás rendkívüli népszerűsége, mi vonzza ide a látogatók tömegeit?

– A szlovákiai gótikus művészet nem tekinthető különálló entitásnak, hiszen Szlovákia területe a középkorban a Magyar Királysághoz tartozott, s maga a gótika mindig is összekötő kapocs volt az egyes országok és régiók között – nálunk például külön érdemes szólni

a cseh és a lengyel kultúrával kialakult kölcsönhatásról vagy a Bécs és Pozsony közötti kapcsolatokról, amelyek városunk művészeti életét az ausztriai gótika kontextusába is belevonta. Az akkori időket tekintve problematikus dolog „szlovák” vagy „magyar” gótikáról beszélni, ugyanis e kor kulturális életének összefüggésrendszere kifejezetten közép-európai volt, s többek között épp ez a közép-európai jelleg teszi fontossá a középkor művészetét a mai szlovák és magyar társadalom számára. A hajdani Magyarország népei a gótika művészetének köszönhetően váltak a latin kultúrájú Európa szerves alkotóelemeivé, s ettől az időtől kezdve lettek maguk is a kontinens kultúrájának alkotó részeseivé. A gótikus művészet esztétikai kvalitásainak köszönhetően napjainkban nagy becsben áll, s alkotásai nemcsak a múzeumok és galériák legfontosabb és a szó minden értelmében legértékesebb darabjai között foglalnak helyet,

A Tucher-oltár mestere: Szűz Mária halála
A Szűz Mária Mennybemenetele kápolna, Csütörtökhely, a XV. század közepe

A lőcsei Szent Jakab-templom főoltárának tabernákuluma, 1506/1507 és 1513/1514 között

hanem mindmáig jelen vannak az egyházi szertartásokon, szerepet játszanak a liturgiában. Emellett figyelembe kell venni azt is, hogy ilyen igényű kiállításokra nem két- vagy háromévenként kerül sor, hanem – jó esetben – évtizedenként egyszer, de inkább húsz-harminc évet kellene mondani, és ez is belejárszik, hogy a tárlat látogatottsága lényegesen nagyobb az átlagnál.

– *Az itt látható alkotások sokasága nemcsak elkápráztatja, de már-már zavarba ejti a szemlélőt, aki okkal érzi úgy, hogy a XXI. századból visszakerült egy régi világba. Ön mire hívná fel elsősorban a látogatók figyelmét?*

– A kiállítás kurátoraként nem könnyű egyik vagy másik művet kiemelni, ugyanis a válogatásnál alapvetően a minőségi szempontokat tartottuk szem előtt, tehát az itt látható, a XIII. század közepétől a XVI. század elejéig tartó időszakot felölelő anyag magas színvonalat képvisel. Nem szeretnék bizonyos műveket mások kárára földicsérni, de talán helyes, ha föl hívom a figyelmet azokra, amelyek valaha egybetartoztak, aztán a történelmi viszontagságok miatt szétszóródtak, és különböző gyűjteményekben bukkantak fel. A tárlaton együtt láthatók azok az alkotások, amelyek egykor a csütörtökhelyi Szűz Mária Mennybemenetele kápolnához kötődtek, sikerült ugyanis kölcsön kapnunk a főoltár központi táblaképét. E művekhez kapcsolódik az a rajz is, amely éppúgy Nürnbergből származik, mint az említett táblakép, méghozzá a város egyik legjelesebb tizenötödik századi festőjének, a Tucheroltár alkotójának a műhelyéből. Mindezt kiegészítettük egy bécsi gyűjtemény néhány kivételes értékű épületrajzával és egy Kassán, a Kelet-szlovákiai Galériában őrzött szoborral. Folytatható a sor, megemlíthetem például a selmecbányai Szent Katalin-templom főoltárának három szobrát, amelyek évszázadok múltán először láthatóak ismét együtt. S rendkívüli élményt nyújthatnak a korabeli aranyművesek alkotásai, amelyeket egyébként ritkán, például különböző egyházi szertartások alkalmával pillanthatunk meg, mivel legtöbbjük ma is működő templomokból került ide, főleg a Szepesség térségéből, ami figyelemre méltó körülmény. Azt hiszem, látogatóinknak nem kell csalódástól tartaniuk...

G. Kovács László fordítása

Szűz Mária Mennybemenetele kápolna
Csütörtökhelyen, XV. század

Kehely a XVI. század elejéről,
a Szentséges Istenanya pravoszláv temploma

